

Sesijas dokuments

A9-0060/2022

23.3.2022

ZIŅOJUMS

par pasākumu īstenošanu pilsoniskuma izglītības jomā
(2021/2008(INI))

Kultūras un izglītības komiteja

Referents: *Domènec Ruiz Devesa*

SATURA RĀDĪTĀJS

	Lpp.
PASKAIDROJUMS — FAKTU UN SECINĀJUMU KOPSAVILKUMS.....	3
EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	11
INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU ATBILDĪGAJĀ KOMITEJĀ.....	25
ATBILDĪGĀS KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA.....	26

PASKAIDROJUMS — FAKTU UN SECINĀJUMU KOPSAVILKUMS

Eiropas politiskā sistēma nevar darboties, ja iedzīvotāji to nepārzina vai neizprot

Pašreizējais globalizācijas un Eiropas integrācijas process prasa, lai jaunā eiropiešu paaudze arvien vairāk iesaistītos politiskajā dzīvē dažādos līmeņos, kā arī spētu dzīvot un strādāt arvien pieaugošā daudzveidībā un integrēt to savā ikdienas dzīvē. Izglītības nozīme šajā procesā ir atzīta Eiropas sociālo tiesību pīlārā, kurš paredz, ka ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, lai pilnvērtīgi piedalītos sabiedrības dzīvē. Analizējot galvenos tiesību aktus un ekspertu un ieinteresēto personu devumu, kā arī pētījumu rezultātus, ir noteikti trīs iemesli, kā dēļ ir nepieciešama spēcīgāka pilsoniskuma izglītība, kas aptver visus politiskos līmeņus, proti, valsts, Eiropas un pasaules līmeni.

Pirmkārt, izglītība ir aktīvas un informētas pilsoniskās līdzdalības un līdz ar to arī demokrātiskas līdzdalības būtiska veicinātāja. Demokrātiskas un politiskas Savienības virziens ir jānosaka pilsoņiem, paužot savu gribu. Daudzus gadus dinamiska Eiropas pilsoniskuma veidošanos ir kavējis zināšanu un emocionālas saiknes trūkums, kas ir veicinājis pārliecību, ka Eiropas Savienība ir tāla un sarežģīta.

Otrkārt, vairāki notikumi un sociāli politiskās pārmaiņas vairākkārt ir rosinājuši nodrošināt spēcīgāku pilsoniskuma izglītību. Ņemot vērā nepieciešamību cīnīties pret radikalizāciju pēc 2015. gada 13. novembra uzbrukumiem Parīzē, ko veica organizācijas "Islāma valsts" pārstāvji, Eiropas izglītības ministri pieņēma 2015. gada Parīzes deklarāciju, kurā tika uzsvērtā nepieciešamība veicināt pilsoniskumu un kopīgas Eiropas vērtības.

Tāpat arī pretrunas saistībā ar *Brexit* atgādina par to, kā informācijas un emocionālās piesaistes trūkums kopā ar dezinformāciju un propagandu var ietekmēt Eiropas Savienību. Pēdējā laikā nacionālo populistu kustības izmanto eirosepticismu politiskiem mērķiem. Šādas tendences ir vērojamas arī valstu līmenī, kur sociālās polarizācijas un viltus ziņu radītais risks rada arvien lielāku spiedienu uz mūsu demokrātiskajām sistēmām.

Treškārt, arī dziļas strukturālas pārmaiņas nosaka nepieciešamību stiprināt šo izglītības jomu un atzīt pilsoniskuma izglītības pastāvīgi mainīgo raksturu. Piemēram, digitālā pāreja paver jaunas iespējas pilsoņu līdzdalībai tiešsaistē, un vides krīze uzsver nepieciešamību rīkoties atbildīgi ne tikai kā konkrētās politiskās un sociālās struktūras locekļiem, bet arī kā atbildīgiem planētas iedzīvotājiem kopumā.

Pilsoniskuma izglītība Eiropas darbībās

ES iestādes politiskā vienprātībā pastāvīgi atzīst, ka ir jāstiprina pilsoniskuma izglītība. Šī griba tika skaidri izteikta jau Svinīgajā deklarācijā par Eiropas Savienību, ko parakstīja 1983. gada jūnijā Štutgartes Eiropadomē, kur valstu un valdību vadītāji apņēmas "uzlabot zināšanu līmeni par citām Kopienas dalībvalstīm un informāciju par Eiropas vēsturi un kultūru, lai veicinātu izpratni par Eiropu".

Kopš tā laika visas iestādes ir sniegušas arvien pieaugošu skaitu politisku deklarāciju un uzņēmušas arvien vairāk politisku saistību, kas pamato nepieciešamību veicināt pilsoniskuma izglītību, tostarp Eiropas pilsoniskuma izglītību. Jaunākās šādas deklarācijas un saistību

dokumenti ir Deklarācija par pilsoniskuma un kopējo vērtību — brīvības, iecietības un nediskriminācijas — veicināšanu ar izglītības palīdzību (2015. gads), Eiropas Parlamenta 2016. gada 12. aprīļa rezolūcija par mācīšanos par ES skolā, Komisijas paziņojums "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru" (2017. gads), Padomes Ieteikums par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanās, un Padomes Ieteikums par pamatkompetencēm mūžizglītībā (2018. gads), Komisijas paziņojums par Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam (2020. gads), Padomes Rezolūcija par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021. gads) un Eiropas Parlamenta 2021. gada 11. novembra rezolūcija par Eiropas izglītības telpu: kopīga holistiska pieeja.

Tomēr, salīdzinot ilgstoši paustās deklarātīvās saistības un noteiktos politikas mērķus attiecībā uz pilsoniskuma izglītību ar faktisko īstenošanu, ir redzama būtiska neatbilstība. Pastāv neatbilstība ne tikai starp politiku un praksi, bet arī starp vispārējiem politikas mērķiem un faktiskajiem plāniem to sasniegšanai. Trūkst konkrētu mērķu attiecībā uz pilsoniskuma izglītību. To pašu var secināt arī attiecībā uz izglītošanu par Eiropas kopējām vērtībām, ar ko saprot LES 2. pantā ietvertās vērtības, ja izglītības politikā tiek vāji īstenoti konkrēti mācību programmu instrumenti un atbalsta pasākumi¹.

Ir būtiski norādīt, ka referentu satrauc ierobežotais progress saistībā ar Padomes 2018. gada Ieteikumu par pamatkompetencēm un jo īpaši kompetenci "Aktīvs pilsoniskums". Attiecībā uz lielāko daļu kompetenču ir panākts progress, iekļaujot īpašus kritērijus stratēģiskajā sistēmā Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*) vai Eiropas Prasmju programmā, vai arī Eiropas līmenī izstrādājot īpašas sistēmas izglītības jomas pārmaiņu atbalstam (piemēram, satvaru digitālai kompetencei 2.0 vai *EntreComp*, satvaru uzņēmējdarbības kompetencei). Turklāt Kopīgais pētniecības centrs 2020. gadā publicēja konceptuālu satvaru personīgās, sociālās un mācīšanās mācīties kompetencei² (*LifeComp*), neizmantojot iespēju izlēmīgi virzīt pilsoniskuma izglītības satvaru.

Galvenos pierādījumus par šajā jomā veikto darbu ir ieguvusi *ET 2020* Darba grupa kopēju vērtību un iekļaujošas izglītības veicināšanai, kas sagatavoja paraugprakses apkopojumu par dažādiem tematiem un īstenoja savstarpējas mācīšanās pasākumus. Šim darbam ir būtiska nozīme pilsoniskuma izglītības jomā, taču trūkst integrētas un sistemātiskas pieejas, lai visaptverošā un strukturētā veidā veicinātu pilsoniskuma izglītības apguvi. Nav iegūti pierādījumi, ka darba grupas darbība tieši ietekmē politikas izmaiņu īstenošanu pilsoniskuma izglītības jomā, lai gan vairāki eksperti (piemēram, no Lietuvas, Somijas, Portugāles un Horvātijas) ir atzinuši ES politikas un darbību pozitīvo ietekmi uz pilsoniskuma izglītības īstenošanu viņu izglītības sistēmās.

ES programmu devums pilsoniskuma izglītības attīstībā

"Erasmus+"

Programmas "*Erasmus*" 1. pamatdarbība, kas bija vērsta uz mobilitāti, ir netieši veicinājusi

¹ *EPRS* pētījums par izglītošanu par kopējām vērtībām.

² Satvars ietver trīs kompetences katrā jomā, un tās ir pašregulācija, elastīgums, labklājība (personīgā joma), empātija, komunikācija, sadarbība (sociālā joma), uz izaugsmi vērsta domāšana, kritiskā domāšana un mācīšanās procesa pārvaldība (joma "prasme mācīties").

piederības sajūtu Savienībai. Tomēr, lai gan 1. pamatdarbība var uzlabot zināšanas par uzņēmējvalsti un nodrošināt pārdomātu pieeju attiecībā uz izcelsmes valsti, trūkst pierādījumu par 1. pamatdarbības ietekmi uz zināšanu ieguvu par Eiropas Savienību kopumā. "Erasmus" mobilitātes pieredze var palīdzēt ikdienējās mācīšanās procesā attīstīt dažas kompetences un prasmes atsevišķās ar pilsoniskumu saistītās jomās, piemēram, starpkultūru prasmes vai spēju mācīties dzīvo un strādāt kopā ar citiem. Tomēr 1. pamatdarbības formālo elementu trūkums negatīvi ietekmē rīcības potenciālu pilsoniskuma izglītības veicināšanai.

Tika konstatēts, ka 2. pamatdarbība "Sadarbība inovācijai un paraugprakses apmaiņai" un 3. pamatdarbība "Atbalsts politikas reformai", kā arī Žana Monē vārdā nosauktās darbības ir tās darbības, kas nodrošina lielāko devumu pilsoniskuma izglītības attīstībā. Ir noteikti astoņi projekti, kas tieši saistīti ar pilsoniskuma izglītību. Tomēr šo projektu kopējais finansējums ir tikai 0,000046 % no 2014.–2020. gada budžeta. Dažādu 2. un 3. pamatdarbības projektu analīze liecina, ka tie aptver dažas ar pilsoniskuma izglītību saistītas jomas, jo īpaši dialogu un iekļautību, cilvēktiesības, līdzdalību, pilsonību un mazākā mērā ES pilsonību. Nelielā mērā tiek risināti arī tādi politiskie jautājumi kā politiskā līdzdalība (vēlēšanas) vai Eiropas kopējās vērtības (demokrātija, tiesiskums vai taisnīgums, tostarp sociālais taisnīgums). Projekti aptver dažādus aspektus, kas nepieciešami, lai uzlabotu izpratni par to, kā var efektīvi sniegt pilsoniskuma izglītību. Piemēram, projekta rezultāti ietver mācību programmu, kā arī metodisko un pedagoģisko līdzekļu izstrādi. Tāpat projekti aptver visus izglītības līmeņus, proti, pamatzglītību, vidējo izglītību un augstāko izglītību. Neliela daļa projektu skar arī pieaugušo izglītību, tādējādi, lai gan ierobežotā mērā, veicinot mūžizglītību.

Attiecībā uz ģeogrāfisko pārklājumu jānorāda, ka, lai gan projektu īstenošanā ir piedalījusies lielākā daļa Savienības valstu, ģeogrāfiskais līdzsvars būtu jāuzlabo. Ietekmes ziņā par būtiskāko trūkumu tiek uzskatītas ilgtspējas problēmas un grūtības veidot stabilas struktūras, lai turpinātu projekta ietvaros uzsākto darbu vai izplatītu projekta rezultātus pēc projekta pabeigšanas.

Sagaidāms, ka lielāku ietekmi šajā jomā nodrošinās programma "Erasmus" 2021.–2027. gadam, jo 2. pamatdarbība paredz pievērst lielāku vērību "kopējām vērtībām un pilsoniskajai iesaistei un līdzdalībai" mūžizglītībā un izpratnei par Eiropas Savienību un tās kopējām vērtībām, taču progress vēl nav panākts. Kopumā attiecībā uz "Erasmus" darbībām pilsoniskuma izglītības jomā var novērot pilnīgu sistēmiskas ietekmes trūkumu.

Pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa"

Pamatprogramma "Apvārsnis Eiropa" ir galvenā ES pētniecības programma, kas var finansēt ar pilsoniskuma izglītību saistītus projektus. Tomēr mācību programmas un metodiskās un pedagoģiskās pieejas, ko var izmantot, lai sniegtu pilsoniskuma izglītību, kopumā joprojām ir nepietiekami attīstītas, turklāt šajā jomā netiek veikti pietiekami pētījumi. Pierādījumi liecina, ka, lai gan daudzos pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" projektos tika pievērsta uzmanība Eiropas pilsoniskumam svarīgām vērtībām, tikai 8 pētniecības projektos ir tieši aplūkota pilsoniskuma izglītība, un tiem atvēlēti tikai 0,00002 % no 2014.–2020. gada budžeta. Projekti aptver plašu jautājumu loku, un to ietvaros tiek pētīta saikne starp pilsoniskuma attīstību sabiedriskajā dzīvē un pilsoniskuma izglītību skolās, kā arī neformālo un ikdienējo izglītību. To ietvaros tiek pētītas arī iespējas veidot jaunu saturu un izmantot jaunu metodiku un darbības, īstenojot jaunus līdzdalību veicinošus, radošus un tehnoloģiskus risinājumus. Pētījumos galvenā uzmanība tiek pievērsta vidējai izglītībai, kam seko pamatzglītība.

Tomēr attiecīgo projektu ierobežotais apmērs un salīdzinoši īsais īstenošanas laiks rada jautājumus par to ietekmi. Turklāt, analizējot lielāku skaitu projektu, kuros iesaistīti dalībnieki no Rietumeiropas un Dienvidrietumeiropas, atklājas acīmredzama nelīdzsvarotība ģeogrāfiskā tvēruma ziņā.

Programmas "Apvārsnis 2020" 2021.–2027. gada ciklā lielāka uzmanība pievērsta jautājumiem, kas saistīti ar šo īstenošanas ziņojumu. Jo īpaši 2. pīlāra kopas "Kultūra, jaunrade un iekļaujoša sabiedrība" mērķis ir stiprināt Eiropas demokrātiskās vērtības, tostarp tiesiskumu un pamattiesības. Par to liecina nesen publicētais īpašais aicinājums nodrošināt izglītību demokrātijas veicināšanai 2022. gadā. Tomēr ir pārāgri vērtēt pašreizējās programmas ietekmi.

Programma "Eiropa pilsoņiem"

Programmas "**Eiropa pilsoņiem**" (2014.–2020. gads) mērķis cita starpā bija palīdzēt pilsoņiem izprast ES vēsturi, vērtības un daudzveidību un veicināt iesaisti demokrātiskajos procesos ES līmenī. Programmā varēja piedalīties skolas, un tās divas finansējuma plūsmas, proti, "Eiropas vēsturiskā atmiņa" un "Demokrātiskā iesaistīšanās un sabiedriskā līdzdalība", bija saistītas ar pilsoniskuma izglītību.

Programmas vidusposma novērtējumā konstatēts³, ka ir panākta sekmīga virzība uz šo mērķu sasniegšanu un ka tās darbības ir veicinājušas sabiedrības līdzdalību un vispārējas debates par ES pagātņi, tagadni un nākotni. Tomēr ir uzsvērtas bažas par ģeogrāfisko tvērumu, jo īpaši pilsētu sadraudzības sadaļā, un par finansēto darbību ilgtspēju.

Attiecībā uz Eiropas īpašo devumu pilsoniskuma izglītības jomā referents konstatēja, ka tikai 6 projekti bija vērsti uz pilsoniskuma izglītību⁴ un tiem bija atvēlēti gandrīz 2 % no programmas 2014.–2020. gada budžeta, turklāt tikai divi no šiem projektiem ir tieši saistīti ar izglītības kopienu, taču nav pieejama informācija par galasaņēmēju skaitu.

Programma "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" 2021.–2027. gadam pastiprina uz iedzīvotāju iesaisti un līdzdalību likto uzsvaru. Par to liecina publicētais īpašais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus⁵ ar mērķi veicināt iedzīvotāju un pārstāvju apvienību līdzdalību Savienības demokrātiskajā un pilsoniskajā dzīvē, kas varētu ietvert skolu un izglītības kopienas līdzdalību.

Programma "Radošā Eiropa"

Programmai "**Radošā Eiropa**" (2014.–2020. gads) nebija noteikts tiešs mērķis veicināt pilsoniskuma izglītību vai uzlabot zināšanas par ES. Taču viens no programmas mērķiem ir Eiropas kultūras mantojuma popularizēšana, kā arī labāka izpratne par Eiropas kopējo vēsturi. Visām darbībām, ko finansē no programmas "Radošā Eiropa" līdzekļiem, ir arī netieši jānodrošina ES pievienotā vērtība, uzlabojot iedzīvotāju zināšanas par citu valstu kultūru.

³ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/efcp_mid_term_evaluation.pdf

⁴ <https://ec.europa.eu/programmes/europe-for-citizens/projects/>

⁵ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities>

Referents konstatēja, ka tikai diviem projektiem⁶ bija noteikts skaidrs mērķis ar mākslas un neformālās izglītības palīdzību attīstīt pilsoniskuma izglītību skolās, tam atvēlot tikai 0,000007 % no 2014.–2020. gada budžeta. Tomēr tika apzināti 24 ar pilsoniskumu saistīti projekti, un tas liecina par programmas atbalsta saņēmēju vēlmi rīkoties šajā jomā. Ņemot vērā nelielo skaitu projektu, kuru tiešais mērķis ir pilsoniskuma izglītība, tiek lēsts, ka kopējā ietekme visā Savienībā ir mazāka par tās potenciālo apjomu.

Eiropas Solidaritātes korpuss

Eiropas Solidaritātes korpuss finansē jauniešu brīvprātīgo darbu visā Eiropā. Programma tika uzsākta 2018. gadā, un īsā īstenošanas laika dēļ tās ietekmes novērtēšana ir apgrūtināta. Tomēr skaidrs, ka programmas vispārējais mērķis ir stiprināt kohēziju, solidaritāti, demokrātiju un pilsoniskumu Eiropā, veicinot aktīvu iesaisti. Referents ir apzinājis 21 projektu, kas tieši attiecas uz pilsoniskuma izglītību⁷, un to finansējums veido tikai 0,2 % no 2018.–2020. gada budžeta. Jānorāda, ka lielākā daļa atbalsta saņēmēju ir no dienvidrietumu dalībvalstīm, un tas rada ģeogrāfisku nelīdzsvarotību un ierobežo Eiropas Solidaritātes korpusa potenciālu. Turklāt jaunās programmas ierobežotais budžets, kas 2021.–2027. gada periodā tikai nedaudz pārsniedz 1 miljardu EUR, neliecina par to, ka tiks īstenots programmas potenciāls.

Programma "Eiropas Parlamenta Vēstnieku skola" un Euroscola

Programmas "Eiropas Parlamenta Vēstnieku skola" (EPVS), kas ES līmenī tiek īstenota kopš 2016. gada, ilgstošā izaugsme ir apliecinājusi pašreizējo interesi par ES pilsoniskuma izglītības nodrošināšanu un iegūšanu. EPVS ir paredzēta vidusskolām un profesionālās izglītības iestādēm un audzēkņiem. Tajā ir integrēta pedagogu apmācības sistēma, un tādējādi visi pedagogi, kas piedalās programmā, ir apmācīti ES pilsoniskuma izglītības jomā.

Pēc 2020.–2021. mācību gada EPVS tīklu veido 3897 vecākie vēstnieki un 58 900 jaunākie vēstnieki, kā arī 1572 sertificētas skolas 27 dalībvalstīs. 2020.–2021. mācību gadā skolās notika 11 980 EPVS pasākumi, kuros piedalījās 242 EP deputāti. Digitālās līdzdalības ieviešana ir paplašinājusi darbību tvērumu. Arī lielāka iestāžu sadarbība, jo īpaši ar jauno "*Europe Direct*" centru starpniecību, ir veicinājusi programmas paplašināšanu. Tomēr joprojām ir grūtības sasniegt skolas lauku apvidos. Tāpat pedagogu un skolēnu līdzdalība ir brīvprātīga, un dalībvalstu iestādes oficiāli neatzīst programmu, tādējādi ierobežojot dalībnieku aktīvāku iesaisti. Turklāt cilvēkresursu trūkums un budžeta ierobežojumi apgrūtina programmas izvēršanu visā Eiropas Savienībā.

Euroscola, kas izveidota 1990. gadā, papildina EPVS un ir ļāvusi skolēniem piedalīties Eiropas Parlamenta darba simulācijās. *Euroscola* katru gadu Strasbūrā organizē 20 sesijas, uzņemot aptuveni 10 000 skolēnu vecumā no 16 līdz 18 gadiem no visām dalībvalstīm. Eiropas Parlaments ir stiprinājis EPVS un *Euroscola* sinerģiju, nodrošinot iespēju aktīvākiem EPVS dalībniekiem izmantot *Euroscola* sniegtās iespējas, kas ir dalībnieku vidū augstu novērtēta izdevība.

⁶ [https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/projects/#search/project/keyword=citizenship%2520school&programmes\[0\]=31052583&matchAllCountries=false](https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/projects/#search/project/keyword=citizenship%2520school&programmes[0]=31052583&matchAllCountries=false)

⁷ <https://europa.eu/youth/solidarity/projects>

Pilsoniskuma izglītība dalībvalstīs

Šajā ziņojumā izdarītie secinājumi ir balstīti uz ierobežotiem datiem, kas pieejami Eiropas līmenī un sniedz tikai daļēju priekšstatu par to, kā pilsoniskuma izglītība tiek nodrošināta un integrēta skolās visā Savienībā. Pilnīgākā informācija, kas sniedz salīdzināmus datus par dalībvalstīm, ir Eiropas Komisijas atbalstītais Starptautiskais pilsoniskās un pilsoniskuma izglītības pētījums (*ICCS*), kura rezultātu apkopojuma pēdējais izdevums publicēts 2016. gadā un kurš aptver tikai 14 dalībvalstis⁸. Paredzams, ka līdz 2022. gadam tiks publicēts jauns rezultātu apkopojuma izdevums. Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs 2018. gadā veica analīzi, pamatojoties uz *ICCS* datiem. To papildina 2017. gada *Eurydice* ziņojums, kurā sniegti kvalitatīvi dati par visām dalībvalstīm. Turklāt Eiropas Komisija savu 2018. gada Izglītības un apmācības pārskatu veltīja pilsoniskajai izglītībai. Papildus šiem avotiem *EPRS* 2021. gada ziņojumā par pilsoniskuma izglītības darbību īstenošanu ES ir sniegts pārskats par 10 dalībvalstīm 2021. gadā.

Vērtējot pilsoniskuma izglītības nodrošināšanu, grūtības rada arī jēdziena neskaidrtība un vienotas definīcijas trūkums pētījumos.

Galvenie secinājumi par politikas īstenošanu pilsoniskuma izglītības jomā

Izmantojot plašāko definīciju, *Eurydice* 2017. gada ziņojumā secināts, ka pilsoniskuma izglītība bija iekļauta visu valstu vispārējās izglītības programmā. Lielākajā daļā dalībvalstu politikas līmenī galvenā uzmanība tiek pievērsta tādiem jēdzieniem kā demokrātija, brīvība, tiesiskums un iekļautība. Šīs mācību programmas apvieno klasisko pieeju pilsoniskuma izglītībai, veicinot labāku izpratni par politiskajām struktūrām un procesiem, izmantojot daudzdimensionālas prasmes un kompetences, lai veicinātu konstruktīvu mijiedarbību, kritisko domāšanu un sociāli atbildīgu un demokrātisku rīcību. *ICCS* pētījumā secināts, ka pilsoniskuma izglītībā galvenā vērtība tiek pievērsta valsts dimensijai, savukārt starptautiskā dimensija (Eiropas un globālais līmenis) nav tik spēcīga. Dažās dalībvalstīs rodas spriedze starp valsts un pārvalstisko līmeni, kā arī starp pilsoniskuma izglītības kolektīvo un individuālo tvērumu. Šādos gadījumos, piemēram, Polijā vai Ungārijā, lielāks uzsvars tiek likts uz pilsoniskuma, kultūras un vēstures nacionālistisku interpretāciju, vērtējot disciplīnu un pielāgošanās spēju, nevis brīvību un kritisku iesaisti. Turklāt *EPRS* ziņojumā uzsvērts, ka pilsoniskuma izglītība viegli padodas politizēšanai, un tas ietekmē saturu, metodes un mācību priekšmetam atvēlēto stundu skaitu. Mainoties valdībai, šie faktori var būtiski atšķirties.

Būtiski atšķiras arī pilsoniskuma izglītības nodrošināšanas veidi. Pilsoniskuma izglītība var būt atsevišķs mācību priekšmets, to var integrēt plašākos obligātos mācību priekšmetos vai mācību programmās, piemēram, sociālajās zinātnēs vai valodu studijās, vai arī tā var būt starpdisciplīnu mērķis, kuru kopīgi īsteno dažādi pedagogi. Praksē var novērot, ka priekšroka tiek dota starpdisciplīnu pieejām. Taču tas prasa ievērojama skaita pedagogu apmācību un dažādu mācību priekšmetu saskaņošanu. Pilsoniskuma izglītību kā atsevišķu priekšmetu bieži māca vidusskolas līmenī. Šādos gadījumos skolotāju apmācībai attiecībā uz saturu, kompetencēm un nepieciešamajām prasmēm ir izšķiroša nozīme izglītības veiksmīgai nodrošināšanai. Turklāt specializēto priekšmetu skolotāji var sniegt būtisku atbalstu citiem pedagogiem, ja pilsoniskuma izglītība tiek integrēta dažādos priekšmetos.

⁸ Beļģija (Flandrijas reģions), Bulgārija, Dānija, Horvātija, Igaunija, Itālija, Latvija, Lietuva, Malta, Nīderlande, Slovēnija, Somija, Vācija (Ziemeļreinas-Vestfālenes federālā zeme) un Zviedrija.

Bieži vien, sniedzot norādes par mācību programmu īstenošanu, tiek noteikti vispārēji un konkrēti programmu mērķi, kā arī mācību rezultāti. 2017. gadā vismaz 19 valstis izmantoja visas pieejas. Daži eksperti norāda, ka pārslogotās mācību programmas, tradicionālās mācību metodes un lielā mērā centralizētās izglītības sistēmas rada neatbilstību starp mācību programmu prasībām un reālo praksi skolās.

Šim mācību priekšmetam atvēlētais laiks dalībvalstīs būtiski atšķiras. Ja tiek piedāvāts atsevišķs priekšmets, stundu skaits parasti ir lielāks. Būtiski atšķiras arī mācību gadu skaits, kad tiek pasniegts obligātais atsevišķais priekšmets, un tas ir no 1 līdz 12 gadiem.

2017. gadā 17 valstu vispārējās izglītības sistēmā tika rīkoti pilsoniskuma izglītības valsts eksāmeni, un parasti tie notika mācību gada beigās. Tikai dažas izglītības sistēmas paredz šādus eksāmenus, lai novērtētu izglītības sistēmu kopumā vai konkrētu skolu, nolūkā uzlabot pilsoniskuma izglītību.

Attiecībā uz gatavību mācīt pilsoniskuma priekšmetu jānorāda, ka 2017. gadā pusē valstu nebija ieviesti noteikumi vai ieteikumi par pilsoniskuma izglītības kompetencēm skolotāju sākotnējās izglītības ietvaros. Tikai dažas sistēmas faktiski apmācīja pedagogus, kā novērtēt vai pastāvīgi iegūt aktuālākās attiecīgās zināšanas par pilsoniskuma izglītības pamatjautājumiem. Tas ir īpaši svarīgi attiecībā uz pilsoniskuma izglītības Eiropas dimensiju, jo izglītības speciālistiem bieži vien trūkst padziļinātu zināšanu par Savienību.

Svarīgi, ka trūkst izpratnes par to, kā efektīvi novērtēt pilsoniskuma izglītību, jo izglītības iestādes nesaņem pietiekamas norādes. 2017. gadā trešā daļa apsekoto valstu nesniedza nekādus centralizētus noteikumus vai ieteikumus par pilsoniskuma izglītības novērtēšanu.

Visi avoti liecina, ka sākotnējās arodmācībās pilsoniskuma izglītībai tiek pievērsta vēl mazāka uzmanība nekā vispārējās izglītības programmās.

Galvenie secinājumi par apmācāmo sasniegumiem pilsoniskuma izglītības jomā

ICCS pētījums parādīja, ka laikposmā no iepriekšējā — 2009. gada — rezultātu apkopojuma izdevuma līdz 2016. gadam vidējais vērtējums par zināšanām pilsoniskuma jomā ir uzlabojies. 2016. gada *ICCS* pētījuma rezultāti liecina par būtiskām atšķirībām ES dalībvalstīs un to dalībvalstu starpā, kuras piedalījās pētījumā, un lielākajā daļā iesaistīto valstu apmācāmo kompetenču līmenis bija augstāks par noteikto robežvērtību. Tikai 35 % apmācāmo parādīja holistiskas zināšanas un izpratni par pilsonības un pilsoniskuma jēdzieniem un varēja sniegt kritisku redzējumu. Turklāt pētījums parādīja arī dzimumu atšķirības, proti, meiteņu sniegums statistiski tika novērtēts augstāk par zēnu sniegumu. Eksperti brīdina, ka robežvērtības līmenis, iespējams, nebūs pietiekams, lai risinātu iepriekš minētās problēmas un izmaiņas⁹, un tas nozīmē, ka ir jāizstrādā jaunas stratēģijas pilsoniskuma izglītības sniegšanai.

Attiecībā uz Eiropas pilsoniskuma izglītību *ICCS* secināts, ka 2016. gadā 83 % aptaujāto skolēnu ziņoja, ka viņiem bija iespēja mācīties par Eiropas vēsturi skolā. Vidēji tikai 50 % skolēnu norādīja, ka viņiem ir iespēja mācīties par Eiropu skolā. Būtiski ir tas, ka ziņojumā

⁹https://www.dcu.ie/sites/default/files/edc/pdf/european_union_postet2020_expert_panel_inclusion_and_citizenship_issue_paper.pdf

secināts, ka skolēnu atbalsts sadarbībai starp Eiropas valstīm pozitīvi korelē ar augstāku pilsoniskuma zināšanu līmeni.

Gan pilsoniskās zināšanas, gan arī pilsoniskā pārliecība, iesaistoties pilsoniskajās aktivitātēs, nosaka apmācāmo viedokli par demokrātiskām iestādēm. Tomēr tas ne vienmēr nozīmē lielāku uzticēšanos demokrātiskām struktūrām — tikai 50 % skolēnu uzticas valsts pārvaldes iestādēm, savukārt 70 % skolēnu uzticas Eiropas Savienībai un 72 % — Eiropas Parlamentam.

Aplūkojot pilsoniskuma izglītības ieguves veidus, pētījumos secināts, ka skolēni mācās par pilsonību, ne tikai iegūstot zināšanas. Tāda skolu prakse kā diskusijas klasē un praktiskais darbs veicina kritisko domāšanu un palīdz skolēniem izprast citus un attīstīt atvērtu sociālo attieksmi. Svarīgi ir tas, ka aktīvas iesaistes veicināšana demokrātiskās aktivitātēs skolās ir pozitīvi saistīta ar skolēnu paredzamo turpmāko politisko iesaisti un dalību vēlēšanās. Arī aktīva sabiedrības iesaiste ir pozitīvi saistīta ar skolēnu pilsonisko attieksmi. Visbeidzot, tika konstatēta pozitīva korelācija starp vispārējās izglītības iegūšanu un aktīvu pilsoniskumu.

Lai gan šajā ziņojumā galvenā uzmanība pievērsta formālajai izglītībai, pētījumu rezultāti un ieinteresētās personas norāda uz to, ka ir svarīgi attīstīt mūžizglītības pieeju pilsoniskuma izglītībai.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par pasākumu īstenošanu iedzīvotāju izglītības jomā (2021/2008(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantu un 10. panta 3. punktu,
- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību 9. un 165. pantu,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu,
- ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus, jo īpaši 4. mērķi (kvalitatīva izglītība) un 4.7. apakšmērķi,
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada 5. marta paziņojumu “Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam” (COM(2020)0152),
- ņemot vērā 2015. gada 9. septembra rezolūciju par iespēju radīšanu meitenēm Eiropas Savienībā ar izglītības palīdzību¹,
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada 12. novembra paziņojumu “Savienība, kurā valda līdztiesība: LGBTIQ līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam” (COM(2020)0698),
- ņemot vērā 2021. gada 25. marta rezolūciju par digitālās izglītības politikas veidošanu²,
- ņemot vērā Eiropas Padomes Pamatprincipu kopumu demokrātiskai kultūrai,
- ņemot vērā Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumus par demokrātijas izpratnes un demokrātiskās iesaistes veicināšanu Eiropas jauniešu vidū³,
- ņemot vērā Eiropas Padomes Hartu par izglītību demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā,
- ņemot vērā Komisijas 2021. gada 4. marta paziņojumu "Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns" (COM(2021)0102),
- ņemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, ko 2017. gada 17. novembrī proklamēja un parakstīja Eiropas Savienības Padome, Eiropas Parlaments un Komisija,
- ņemot vērā Komisijas 2017. gada 14. novembra paziņojumu "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru — Eiropas Komisijas ieguldījums vadītāju 2017. gada 17. novembra sanāksmē Gēteborgā" (COM(2017)0673 final),
- ņemot vērā Komisijas 2016. gada 14. jūnija paziņojumu "Atbalsts tādas radikalizācijas

¹ OV C 316, 22.9.2017., 182. lpp.

² OV C 494, 8.12.2021., 2. lpp.

³ OV C 415, 1.12.2020., 16. lpp.

- novēršanai, kas ved uz vardarbīgu ekstrēmismu" (COM(2016)0379),
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada 1. jūlija paziņojumu "Eiropas Prasmju programma ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai" (COM(2020)0274),
 - ņemot vērā Komisijas 2020. gada 30. septembra paziņojumu "Digitālās izglītības rīcības plāns 2021.–2027. gadam. Izglītības un apmācības pārveide digitālajam laikmetam" (COM(2020)0624),
 - ņemot vērā stratēģisko satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*), jo īpaši tā mērķi veicināt vienlīdzību, sociālo kohēziju un aktīvu pilsoniskumu,
 - ņemot vērā Komisijas 2020. gada 30. septembra paziņojumu par Eiropas izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam (COM(2020)0625),
 - ņemot vērā Padomes 2018. gada 22. maija Ieteikumu par pamatkompetencēm mūžizglītībā⁴,
 - ņemot vērā Padomes 2018. gada 22. maija Ieteikumu par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanās⁵,
 - ņemot vērā Padomes 2021. gada 26. februāra Rezolūciju par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030)⁶,
 - ņemot vērā Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju 2021. gada 17. maija secinājumus par daudzlīmeņu pārvaldības stiprināšanu saistībā ar jauniešu līdzdalības lēmumu pieņemšanas procesos veicināšanu⁷,
 - ņemot vērā 2015. gada 17. martā Parīzē, Francijā, parakstīto Deklarāciju par pilsoniskuma un kopējo vērtību — brīvības, iecietības un nediskriminācijas — veicināšanu ar izglītības palīdzību (2015. gada Parīzes deklarācija),
 - ņemot vērā konferences par Eiropas nākotni Eiropas pilsoņu pirmā paneļa "Spēcīgāka ekonomika, sociālais taisnīgums un nodarbinātība / Izglītība, kultūra, jaunatne un sports/ Digitālā pārveide" ziņojumu,
 - ņemot vērā 2021. gada Eiropas Jaunatnes dienu ziņojumu "Jauniešu ideju ziņojums konferencei par Eiropas nākotni",
 - ņemot vērā Komisijas 2017. gada 7. novembra *Eurydice* ziņojumu "Pilsoniskā izglītība Eiropas skolās, 2017",
 - ņemot vērā Eiropas Federālistu apvienības (*UEF*) rezolūciju par sistemātisku pieeju Eiropas pilsoniskuma izglītībai, kas pieņemta 2021. gada 4. jūlijā *UEF XXVII* Eiropas

⁴ OV C 189, 4.6.2018., 1. lpp.

⁵ OV C 195, 7.6.2018., 1. lpp.

⁶ OV C 66, 26.2.2021., 1. lpp.

⁷ OV C 241, 21.6.2021., 3. lpp.

kongresā Valensijā,

- ņemot vērā Eiropas Parlamenta Izpētes dienesta 2021. gada maija brīfingu par Eiropas izglītības telpu un izglītības un stratēģisko satvaru "Izglītība un apmācība 2030",
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada 19. oktobra *Eurydice* ziņojumu "Vienlīdzība skolu izglītībā Eiropā: struktūras, politika un skolēnu sniegums",
- ņemot vērā Komisijas 2021. gada 15. decembra ziņojumu "2020. gada ziņojums par ES pilsonību: pilsoņu līdzdalības veicināšana un viņu tiesību aizsardzība" (COM(2020)0730),
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada 3. decembra Eiropas Demokrātijas rīcības plānu,
- ņemot vērā 2019. gada foruma "Nākotnes mācīšanās" secinājumu un diskusiju kopsavilkumu, ko 2019. gada 7. decembrī publicēja Komisijas Eiropas Izglītības un apmācības ekspertu grupa,
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada jūnija ziņojumu "Eiropas Savienības pilsonība un demokrātija",
- ņemot vērā Žana Monē tīkla 2017. gada pamatnostādnes pedagogu izglītotājiem par bērnu identitāti un pilsonību Eiropā,
- ņemot vērā Komisijas 2015. gada 18. marta ziņojumu "Pilsoniskuma un kopējo vērtību — brīvības, iecietības un nediskriminācijas — veicināšana ar izglītības palīdzību. Pārskats par norisēm izglītības politikas jomā Eiropā pēc Parīzes deklarācijas pieņemšanas 2015. gada 17. martā",
- ņemot vērā 2018. un 2020. gada izglītības un apmācības pārskatu,
- ņemot vērā Eiropas Izglītības un apmācības ekspertu grupas sagatavoto dokumentu par iekļautību un pilsoniskumu,
- ņemot vērā 2016. gada 12. aprīļa rezolūciju par mācīšanos par ES skolā⁸,
- ņemot vērā 2016. gada 19. janvāra rezolūciju par kultūru dialoga, kultūras daudzveidības un izglītības lomu ES pamatvērtību veicināšanā⁹,
- ņemot vērā 2021. gada 11. novembra rezolūciju par Eiropas Izglītības telpu: kopīga holistiska pieeja¹⁰,
- ņemot vērā 2017. gada 12. decembra rezolūciju par 2017. gada ziņojumu par ES pilsonību: pilsoņu tiesību stiprināšana demokrātisku pārmaiņu Savienībā¹¹,
- ņemot vērā 2021. gada 7. jūlija rezolūciju par pilsoņdialogiem un pilsoņu līdzdalību ES

⁸ OV C 58, 15.2.2018., 57. lpp.

⁹ OV C 11, 12.1.2018., 16. lpp.

¹⁰ Pieņemtie teksti, P9_TA(2021)0452.

¹¹ OV C 369, 11.10.2018., 11. lpp.

lēmumu pieņemšanas procesā¹²,

- ņemot vērā Reglamenta 54. pantu, kā arī Priekšsēdētāju konferences 2002. gada 12. decembra lēmuma par procedūru patstāvīgo ziņojumu sagatavošanas atļaujas piešķiršanai 1. panta 1. punkta e) apakšpunktu un 3. pielikumu,
 - ņemot vērā Kultūras un izglītības komitejas ziņojumu (A9-0060/2022),
- A. tā kā izglītība ir pamattiesības un sabiedriskais labums, kam jābūt bez maksas vienādi pieejamam visiem; tā kā sociālo tiesību pīlārs nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību un apmācību visas dzīves garumā, lai pilnībā un jēgpilni piedalītos sabiedrības dzīvē; tā kā izglītība un mācīšanās nebūtu jāuzskata tikai par instrumentu, kas kalpo darba tirgum;
- B. tā kā jaunas sistēmiskas pārmaiņas, kam ir lokāla, reģionāla un globāla ietekme, piemēram, klimata pārmaiņas, digitālā pāreja, sociālās un teritoriālās atšķirības vai pati pārvalstiskā politiskā integrācija, prasa attiecīgi pielāgot izglītības sistēmas, tostarp pilsonisko izglītību; tā kā zaļā pārkārtošanās un zaļais kurss prasa paplašināt pilsoniskuma izglītību, lai iekļautu tajā nepieciešamību rīkoties atbildīgi ne tikai attiecīgajā kopienā vai sabiedrībā, bet arī attiecībā uz visu planētu; tā kā digitālā pāreja un digitalizācijas programma ne vien paver jaunas iespējas aktīvam pilsoniskumam un demokrātiskai līdzdalībai tiešsaistē, bet arī ietver riskus un draudus, kas saistīti ar maldinošu informāciju un dezinformāciju; tā kā aktīvam digitālajam pilsoniskumam būtu jāņem vērā un jānovērš digitālā plaša paaudžu starpā; tā kā vietējo, valstu līmeņa un Eiropas mediju iesaistīšana Eiropas kultūras un vēstures popularizēšanā ir svarīga publisko debašu un pilsoniskās līdzdalības daļa;
- C. tā kā pilsoniskuma izglītība jāsaprot kā daudzlīmeņu izglītība, kas ietver vietējo, reģionālo, valsts, Eiropas un globālo pilsoniskuma dimensiju; tā kā, ņemot vērā pašreizējo globalizācijas un Eiropas integrācijas procesu, jaunajai eiropiešu paaudzei vajadzēs arvien vairāk iesaistīties politiskajā dzīvē dažādos līmeņos, lai spētu dzīvot un strādāt starptautiskā mērogā, kā arī orientēties atšķirībās, kas skars to ikdienas dzīvi; tā kā darba tirgū un sociālajā dzīvē aizvien lielāku lomu spēlē kritiskā domāšana, savstarpējo attiecību veidošanas prasmes un pilsoniskās prasmes; tā kā sabiedrības kļūst daudzveidīgākas, tās ievēro kultūru un izcelsmes daudzveidību un noraida jebkāda veida diskrimināciju pret sievietēm, LGBTIQ personām vai minoritātēm, kas Eiropā kļūst arvien nozīmīgāk;
- D. tā kā pilsoniskuma izglītība gūst labumu no starpnozaru pieejas un savstarpējās sadarbības starp formālo, neformālo un ikdienējo izglītību; tā kā pilsoniskuma izglītība ļauj pedagogiem un izglītojamajiem atklāt vērtības, attieksmi, prasmes un zināšanas un cita starpā ar līdzdalības pedagoģijas palīdzību izprast pasauli kopā;
- E. tā kā dalībvalstīs novērotās sociālpolitiskās pārmaiņas, sākot no sociālās polarizācijas un zemās uzticības iestādēm līdz demokrātisko standartu pazemināšanai, tiesiskuma graušanai, izslēdzošam nacionālismam un eirosepticismā izmantošanai politiskiem mērķiem, kā arī ekstrēmistu kustību, rasisma un ksenofobijas atdzimšana visās to izpausmēs, autoritārisms, viltus ziņas un dezinformācija var radīt nopietnus draudus Eiropas demokrātijai un destabilizēt pašu ES; tā kā pilsoniskuma izglītības stiprināšanai

¹² OV C 99, 1.3.2022., 96. lpp.

formālajā, neformālajā un ikdienējā izglītībā un mūžizglītībā varētu būt svarīga nozīme, lai pretotos šīm tendencēm un veicinātu atvērtāku politisko diskursu un iedzīvotāju iesaistīšanos politiskajos un likumdošanas procesos valstu un Eiropas līmenī;

- F. tā kā politiskais atbalsts Eiropas Savienībai izpaužas sajūtu līmenī, attieksmē un vērtībās, nevis kā konkrēta ietekme uz ikdienas dzīvi; tā kā iedzīvotājiem, sevišķi jauniešiem, Savienības demokrātijas process un līdzdalības mehānismi nav tuvi un saprotami; tā kā atjaunots Eiropas impulss pilsoniskajai izglītībai var būt veids, kā mudināt jauniešus piedalīties vēlēšanās, ierobežojot ekstrēmistu un populistisko diskursu pievilcību un tādējādi stiprinot arī sociālo kohēziju;
- G. tā kā dinamiska Eiropas pilsoniskuma veidošanos kavē zināšanu un emocionālās saiknes trūkums, kā arī tādu mehānismu trūkums, kas iedzīvotājiem sniedz līdzdalības un dialoga iespējas; tā kā Eiropas identitāte papildina daudzveidīgo, personai potenciāli piemītošo vietējo, nacionālo, ģeogrāfisko, kultūras vai citu identitāti; tā kā nepietiekamas zināšanas vai nezināšana par ES un vāja izpratne par tās darbību un pievienoto vērtību var veicināt priekšstatu par demokrātijas trūkumu, kā arī novest pie neuzticēšanās, pilsoņu neiesaistīšanās un eiropticisma dalībvalstīs;
- H. tā kā 2016. gada 12. aprīļa rezolūcijā par mācīšanos par ES skolā pausts aicinājums Komisijai nodrošināt kopēju sistēmu un sagatavot vadlīnijas ar konkrētiem piemēriem attiecībā uz mācīšanos par ES, lai sekmētu objektīvu un analītisku domāšanu par ieguvumiem no Eiropas Savienības;
- I. tā kā 2021. gada 11. novembra rezolūcijā par Eiropas izglītības telpu ir izteikts aicinājums EEZ nodrošināt lielāku izglītojamo, izglītotāju un zināšanu plūsmu, veicinot Eiropas piederības un pilsonisko apziņu, garantējot tiesības un vērtības, nodrošinot taisnīgas un vienlīdzīgas iespējas un uzlabojot sociālo kohēziju;
- J. tā kā Komisija nav uzņēmusies nekādas būtiskas un sistēmiskas iniciatīvas šajā stratēģiskajā jomā, tā kā pašreizējām ES programmām, piemēram, *Erasmus +* vai Eiropas Solidaritātes korpusam, joprojām ir ievērojams neizmantojams potenciāls uzlabot pilsoniskuma izglītības īstenošanu, izvēloties stratēģiskāku pieeju programmu formālās, neformālās un ikdienējās mācīšanās elementiem un labāk koordinējot resursus; tā kā Komisijai un dalībvalstīm būtu jādarbojas vairāk, lai uzlabotu un palielinātu informācijas plūsmu par Eiropas Savienību un konkrētām tiesībām un pienākumiem;
- K. tā kā vairākas dalībvalstis ir izstrādājušas savas brīvprātīgā darba sistēmas; tā kā šo sistēmu izveide un attīstība ir svarīga, lai veicinātu praktisku pilsonisko izglītību, stiprinātu sociālo kohēziju, ļautu mobilizēties vispārējas nozīmes mērķiem, jo īpaši tiem cilvēkiem, kuriem ir mazāk iespēju, un veicinātu dalībnieku personīgo un profesionālo izaugsmi; tā kā lielāka Eiropas pilsoniskā mobilitāte var palīdzēt palielināt jauniešu piederības sajūtu Eiropas kopienai, pastiprinot pilsoņu Eiropas veidošanos; tā kā valstu brīvprātīgā darba shēmas var kļūt par dabisku virzītāju uz Eiropas mobilitāti jauniešiem, jo īpaši tiem, kuriem ir mazāk iespēju;
- L. tā kā Eiropas Solidaritātes korpus, kas tika izveidots 2018. gadā kā 1996. gadā izveidotā Eiropas Brīvprātīgo dienesta pēctecis, ir vispārējā Eiropas mobilitātes programma brīvprātīgajam darbam, bet 2021.–2027. gada periodā tam ir ierobežots budžets; tā kā būtu jāattīsta lielāka sinerģija un sadarbība starp Eiropas Solidaritātes korpusu un valstu brīvprātīgā darba sistēmām, kā arī starp esošajām valstu brīvprātīgā

darba sistēmām, izmantojot Eiropas Solidaritātes korpusu;

Pilsoniskuma izglītības stāvoklis ES

1. pauž nožēlu par to, ka nav vienotas pilsoniskuma izglītības definīcijas; uzskata, ka pilsoniskuma izglītības priekšmeta mācīšana aptver zināšanas, prasmes, metodes, rīkus, kompetences, attieksmi un vērtības, kā arī rūpību un ir svarīga solidaritātes un vienotas piederības sajūtas veidošanai;
2. uzskata, ka ar pilsoniskuma izglītību jānodrošina izglītības un apmācības līmenim atbilstoša vismaz minimāla teorētiskā izpratne par politiskajiem, juridiskajiem, sociālajiem, ekonomiskajiem un vides jēdzieniem un struktūrām, tostarp tiem, kas attiecas uz Eiropas līmeni, kā arī par norisēm pasaulē, papildus sniedzot praktisku pieredzi; norāda, cik svarīga ir kritiskā domāšana un medijprasme, kas ir pilsoniskās izglītības neatņemama sastāvdaļa; uzstāj, ka ir nepieciešamas pedagoģiskas pārmaiņas un ir jāpieņem teorētiska un praktiska pieeja pilsoniskuma izglītībai Savienībā; ierosina izmantot definīcijas pilsoniskuma izglītības jomā, kas sniegtas Eiropas Padomes Hartā par izglītību demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā un Eiropas Padomes Pamatprincipu kopumā demokrātiskai kultūrai;
3. pauž bažas par ierobežoto uzsvāru uz Eiropas un pasaules pilsoniskuma jautājuma aspektu valstu mācību programmās; ar bažām ņem vērā, ka tikai puse ES skolēnu norāda, ka viņiem skolā ir iespēja mācīties par Eiropu; uzsver, ka skolēnu atbalsts sadarbībai starp Eiropas valstīm pozitīvi korelē ar augstāku pilsoniskuma zināšanu līmeni; pauž nožēlu par arvien pieaugošo saspīlējumu starp valstu un Eiropas līmeni atsevišķu dalībvalstu mācību programmās; pauž bažas par pilsoniskās izglītības pārmērīgo politizāciju un tās sekām, piemēram, par atkārtotām un radikālām mācību programmu izmaiņām, un atkārtoti uzsver, ka pilsonības izglītības nodrošināšanā ir vajadzīga ilgtermiņa stabilitāte un saskaņotība;
4. uzsver, ka sociālpolitisko un globālo pārmaiņu dēļ būs būtiski jāpalielina pašreizējais pilsoniskuma izglītības līmenis, kvalitāte un pieejamība; pauž bažas par to, ka skolēnu skaits puīšu vidū ir ievērojami zemāks par skolēnu skaitu meiteņu¹³; pauž bažas par vidējo zināšanu par pilsoniskumu atšķirībām gan dalībvalstu starpā, gan arī dalībvalstīs; norāda, ka iesaistoties pilsoniskuma izglītības programmās, lauku, nomaļos un sociāli nelabvēlīgos apvidos dzīvojošie skolēni saskaras ar papildu šķēršļiem; apliecina, ka ikvienam izglītojamajam ir jābūt piekļuvei kvalitatīvai pilsoniskuma izglītībai, kas cita starpā koncentrējas uz viņu īpašajām vajadzībām finansējuma un infrastruktūras ziņā, kas ir būtiski svarīgi sekmīgai Eiropas izglītības telpas izveidei;
5. norāda, ka, lai gan daži pilsoniskuma izglītības aspekti ir iekļauti lielākās daļas valstu mācību programmās, dalībvalstu starpā pastāv būtiskas atšķirības attiecībā uz izglītības līmeni, kurā māca par pilsoniskumu, kopējo šim priekšmetam paredzēto stundu skaitu, tā saturu un metodiku; norāda, ka tikai dažās dalībvalstīs izmanto strukturētus novērtējumus, mērķus, pedagoģiskos virzienus vai īpašu apmācību pedagogiem; norāda, ka pat tad, ja šie elementi ir, vērojamas atšķirības starp valstu programmām un to efektīvu pasniegšanu skolās;

¹³ Schulz, W. et al., *Becoming Citizens in a Changing World, IEA International Civic and Citizenship Education Study 2016 International Report*, Springer, Cham, 2016.

6. atgādina, ka mācīšanas kvalitātei ir visbūtiskākā ietekme uz efektīvu mācīšanos un ka tāpēc pilsoniskuma izglītības jomā prioritātei jābūt visu pedagogu un mācītspēku neatkarīgi no pasniedzamā priekšmeta sākotnējai izglītībai un tālākizglītībai, sevišķi attiecībā uz pilsoniskuma izglītības Eiropas un globālo dimensiju;
7. uzsver, ka stabila pētījuma trūkums par to, kā efektīvi mācīt un novērtēt pilsoniskuma izglītību, un šim mērķim atbilstošu pedagoģisku instrumentu trūkums kavē pilsoniskuma izglītības efektīvu mācīšanu; norāda, ka daži empīriski pierādījumi apliecina, ka "visas skolas" vai "visas kopienas" pieeja pozitīvi ietekmē pilsoniskās prasmes un attieksmi; uzskata, ka, domājot par pilsoniskuma izglītību, būtu jāapsver līdzdalības pedagoģija, lai izglītojamie varētu gūt pieredzi par pilsoniskumu visās tās dimensijās un par savu lomu Eiropas Savienībā, dalībvalstīs, indivīda līmenī un sabiedrībā kopumā;
8. pauž nožēlu par to, ka sākotnējās arodmačībās, kā arī pieaugušo izglītībā netiek pievērsta pietiekama vērība pilsoniskuma izglītībai; aicina visos izglītības līmeņos iekļaut pilsoniskuma izglītību, kas būtu pielāgota izglītojamo konkrētajām īpatnībām un vajadzībām; pauž nožēlu par to, ka netiek pievērsta uzmanība starppaaudžu mācību konteksta vērtībai, kas veicina paaudžu dialogu;
9. uzskata, ka nekad nav par agru mācīties par pilsoniskumu reģionālā, valsts, Eiropas un globālā līmenī; norāda, ka agrīnai pirmsskolas izglītībai ir būtiska nozīme kritiski svarīgo sociālo un emocionālo prasmju attīstīšanā, un tā veicina labklājību, dialogu, savstarpēju cieņu, sapratni un kopējas vērtības;
10. atgādina par neformālās un ikdienējās mācīšanās, tostarp brīvprātīgā darba, mentorēšanas, debatēšanas un sporta, būtisko pedagoģisko nozīmi sociālo un pilsonisko prasmju, kompetenču un uzvedības attīstībā, kā arī atbildīgu un aktīvu pilsoņu veidošanā;

ES politika pilsoniskuma izglītības jomā

11. pauž nožēlu par to, ka Eiropas līmeņa politiskā vienprātība par nepieciešamību uzlabot pilsoniskuma izglītību un izglītošanu par Eiropas kopējām vērtībām nav transformējusies konkrētos uzdevumos, mērķos, atskaites punktos, darbībās un kritērijos, un secina, ka pilsoniskuma izglītības politika cieš no nepietiekamas īstenošanas;
12. konstatē, ka ES programmas sniedz vien nelielu devumu konkrētu pilsoniskuma izglītības dimensiju attīstībā, galvenokārt tāpēc, ka trūkst skaidra tiešā atbalsta, ir ierobežoti resursi un nevienlīdzīgs ģeogrāfiskais tvērums; pauž nožēlu, ka līdz šim ES finansētajiem projektiem šajā jomā nav bijusi plaša ilgtermiņa ietekme;
13. uzskata, ka ES līmenī trūkst politikas saskaņotības pilsoniskuma izglītības jomā un ka pašlaik nav politikas instrumenta, kas strukturētā veidā apvienotu visas attiecīgās struktūras un iestādes;
14. secina, ka ES programmas, piemēram, citu starpā "Erasmus+", "Apvārsnis Eiropa", Eiropas Solidaritātes korpuss, "Tiesības un vērtības" vai "Radošā Eiropa", ir sniegušas (lielākoties netiešu) ieguldījumu pilsoniskuma izglītības aktīvā nodrošināšanā; tomēr norāda, ka šīs programmas nav spējušas radīt sistemātisku un ilgstošu ietekmi;

15. apliecina, ka, pamatojoties uz LES 9., 10., 165. un 166. pantu un ES Pamattiesību hartu, ES ir galvenā atbildība veicināt ES pilsoniskuma izglītību, jo tas ir veids, kā tās pilsoņiem nodrošināt padziļinātas zināšanas par Eiropas projektu kā demokrātisku valstu savienību, tādējādi garantējot saviem pilsoņiem tiesības pilnvērtīgi piedalīties politiskajā dzīvē un lēmumu pieņemšanā ES līmenī;
16. uzsver vēlmi veicināt Eiropas kopīgo identitāti, īstenojot kopēju akadēmisko programmu, un cieši integrēt Eiropas dimensiju izglītībā, kā uz to Eiropas nākotnes konferencē norāda pilsoņi, kā arī uzsver Eiropas jauniešu prasību iekļaut mācību programmās zināšanas par Eiropas sniegtajām iespējām un priekšrocībām;
17. norāda, ka dažas dalībvalstis atzīst ES politikas attīstības pozitīvo ietekmi uz pārmaiņu veicināšanu pilsoniskuma izglītības jomā;
18. pauž bažas par to, ka Komisija neveic efektīvus pasākumus, lai sekmētu 2018. gada mūžizglītības satvara galveno kompetenci "Pilsoniskuma kompetence", savukārt citas pamatprasmes ir atspoguļotas ET 2020 kritērijos vai tās atbalsta īpašas kompetences sistēmas, lai atvieglotu mācīšanu un zināšanu apguvi valsts līmenī;
19. vērš uzmanību uz 2021. gada Eiropas pilsoņa balvas piešķiršanu studentu debašu iniciatīvām; uzskata, ka, ņemot vērā pieaugošo polarizāciju, demokrātiskas debātes ir svarīgākas nekā jebkad agrāk; uzskata, ka debatēšanas prasmju un kompetenču veicināšana ir neatņemama pilsoniskuma izglītības sastāvdaļa;
20. norāda, ka pilsoniskuma izglītība ir svarīga, lai vairotu informētību par klimata pārmaiņām un lai līdz 2030. gadam sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus; uzsver, ka pilsoniskuma izglītība un izglītība ilgtspējībai ir savstarpēji saistītas un ka ir svarīgi koordinēt centienus, kas tiek veikti, lai abas jomas integrētu politikas jomās, mācību programmās, pedagoģiskajos paņēmienos un metodikā, kas izriet no formālās, neformālās un ikdienējās mācīšanās un izglītības;

Ieteikumi atjaunotai Eiropas pilsoniskuma izglītībai

21. mudina dalībvalstis atbalstīt, pārskatīt un atjaunināt to izglītības sistēmas un visu veidu mācību programmu saturu, kas saistīts ar ES, visos izglītības un mācīšanās līmeņos, tostarp profesionālajā izglītībā un apmācībā, lai stiprinātu ES aspektu, vienlaikus apņēmiģi mudinot reģionus un vietējās iestādes rīkoties tāpat, īpaši, ja tās ir tieši atbildīgas par izglītības sistēmām;
22. šajā nolūkā uzsver, ka ir svarīgi, lai Eiropas pilsoniskuma izglītībā tiktu ņemta vērā valodu daudzveidība, pienācīgi ņemot vērā minoritāšu valodas, reģionālās valodas un apdraudētās valodas;
23. atkārtoti aicina dalībvalstis un izglītības kopienas iesaistīt visus iedzīvotājus, tostarp imigrantu izcelsmes cilvēkus, migrantus, bēgļus un reliģisko kopienu pārstāvjus divvirzienu, cieņpilnos un iespējas paverošos pilsoniskuma veidošanas procesos, nodrošinot viņu līdzdalību pilsoniskajā un kultūras dzīvē; uzskata, ka būtisks globālā pilsoniskuma aspekts ir labāka pilsoņu izpratne par migrantu ceļojumu vēsturiskajiem un personīgajiem cēloņiem, tostarp par koloniālo pagātņi, kā arī par kopīgo kultūras pagātņi;

24. aicina dalībvalstis uzlabot un paplašināt pedagogu, izglītotāju, ģimeņu un plašākas izglītības kopienas sākotnējās un pastāvīgās profesionālās un mūžizglītības attīstības iespējas, lai sniegtu tiem pienācīgu atbalstu un resursus tādas pilsoniskuma izglītības mācīšanai, kas izstrādāta ciešā sadarbībā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām ES un valstu līmenī;
25. šajā sakarā mudina Komisiju izstrādāt kopēju pilsoniskuma izglītības kompetenču satvaru skolotājiem un studentiem attiecībā uz pamatkompetenci „pilsonība”, tostarp pedagogu daudzvalodu un starpkultūru kompetencēm, un ņemt vērā vietējo, reģionālo, valsts, Eiropas un globālo jomu līdzīgi kā Eiropas digitālās kompetences satvarā, Eiropas uzņēmējdarbības kompetenču satvarā, Eiropas satvarā personiskai, sociālai un mācīšanās pamatprasmju apguvei un nesēn izveidotajā Eiropas ilgtspējas kompetenču satvarā, veidojot saikni starp visiem šiem satvariem;
26. uzsver, ka ir jāpopularizē un jāveicina izglītotāju mobilitātes iespējas, mācīšanās ar līdzbiedriem un paraugprakses apmaiņa savā starpā; uzskata, ka *Erasmus+* programmas 2021.–2027. gadam elastīgākās un hibrīdās mobilitātes iezīmes ir iespēja uzlabot pedagogu un topošo pedagogu mobilitātes iespējas; mudina Komisiju, izmantojot digitālos līdzekļus, bet neaizstājot fizisko mobilitāti un personu apmaiņu, veicināt skolotāju īstermiņa mobilitāti un izveidot ilgtermiņa mobilitātes partnerības;
27. aicina dalībvalstis un Komisiju sekmēt un atvieglot pedagogiem, citiem izglītības darbiniekiem, jauniešu vadītājiem un instruktoriem kvalitatīvu apmācību, kas notiek darba laikā, par ES tematiem, ietverot moduļus ārvalstīs, kas ļauj viņiem daļu no savas apmācības pavadīt citā dalībvalstī, un nodrošinot, ka tiek atzīta viņu kompetence mācīt par ES;
28. aicina izveidot un popularizēt "Eiropas skolotāja" titula piešķiršanu; atkārtoti aicina popularizēt un izveidot *Erasmus+* pedagogu akadēmiju, lai veicinātu Eiropas dimensiju izglītībā; aicina Komisiju aicināt iesniegt priekšlikumus Erasmus + pedagogu akadēmiju, kas būtu veltīta pilsoniskuma izglītībai un paredzēta visiem pedagogiem, mācītbspēkiem un studentiem gan formālajā, gan neformālajā izglītībā, tostarp PIA jomā;
29. aicina Komisiju un dalībvalstis stiprināt sinerģiju, lai palielinātu pilsoniskās izglītības sistēmisko ietekmi, un kopīgi strādāt pie skolotāju sākotnējās apmācības moduļa izstrādes, lai iepazīstinātu skolotājus ar Eiropas izglītības sistēmām, labāko pedagoģisko praksi, ES apmaiņas platformām, instrumentiem un partnerībām, kas atspoguļo Eiropas vērtības un veicina Eiropas pilsoniskuma izglītības kultūras veidošanos, vienlaikus atzīstot Eiropā pastāvošās atšķirības; uzsver, ka šāda veida apmācības modulis ir jāiekļauj skolotāju akadēmiju programmā;
30. aicina atzīt un apstiprināt pilsoniskuma kompetences, kas iegūtas neformālas un ikdienējās mācīšanās ietvaros, tostarp darbā ar jaunatni, brīvprātīgajā darbā, kā arī stiprināt saikni starp formālo, neformālo un ikdienējo mācīšanos pilsoniskuma izglītības jomā;
31. uzskata, ka stratēģiskajā sistēmā sadarbībai pēc 2020. gada būtu jāpievērš uzmanība tādu izglītības programmu un valsts novērtējumu izstrādei pilsoniskuma izglītības jomā, kuros būtu integrēti visi šīs jomas attiecīgie aspekti atbilstoši Eiropas Padomes Pamatprincipu kopumam demokrātiskai kultūrai un Eiropas pamatprincipu kopumam

galvenajām mūžizglītības kompetencēm, jo īpaši attiecībā uz sociālajām un pilsoniskajām kompetencēm, ņemot vērā arī neformālo un ikdienējo mācīšanos, tās koordinēšanu un veicināšanu;

32. aicina izveidot jaunu darba grupu, kas galveno uzmanību pievērstu pilsoniskuma izglītībai, lai tādējādi turpinātu darbu, ko veikusi ET 2020 darba grupa kopēju vērtību un iekļaujošas izglītības veicināšanai, kas tika izveidota pēc 2015. gada Parīzes deklarācijas;
33. aicina stratēģiskajā sistēmā Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā attiecībā uz Eiropas telpu un pēc 2021.–2030. gada izstrādāt taustāmus un izmērāmus mērķus un kritērijus, ko piemērot pilsoniskuma izglītībai, tostarp Eiropas pilsoniskuma izglītībai; norāda, ka šie mērķi būtu jāpārvērš 2025. gada mērķrādītājos, nosakot īpašus mērķus nelabvēlīgā situācijā esošiem izglītojamajiem, un jāiekļauj īpašā Eiropas pilsoniskuma izglītības rīcības plānā, ņemot vērā mūžizglītības perspektīvu, kas sākas jau no agras bērnības;
34. uzsver, ka ir vajadzīga strukturētāka pieeja, lai apzinātu un izplatītu ES programmu ietvaros īstenoto pilsoniskuma izglītības projektu rezultātus, jo īpaši tādu programmu ietvaros kā "Erasmus+", "Apvāršnis Eiropa", "Eiropa pilsoņiem" un "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības", kā arī programmas "Radošā Eiropa" un Eiropas Solidaritātes korpusa ar to pēctečiem, lai pilnveidotu rezultātus visā Savienībā, šajā procesā iesaistot Eiropas Parlamentu; šajā sakarā uzskata, ka ES līmenī ir jāizveido pastāvīgs pārskatīšanas un analīzes mehānisms, lai identificētu labu praksi, ko var plaši izplatīt un pilnveidot ar mērķi veicināt sistēmiskas un ilgstošas pārmaiņas politikā;
35. uzsver nepieciešamību izlēmīgi virzīt uz priekšu pētījumus par to, kā vislabāk mācīt un novērtēt pilsoniskuma izglītību un jo īpaši agrīnā pirmsskolas izglītībā, kā arī formālās, neformālās un ikdienējās mācīšanās iespēju nozīmi un tās īstenošanas uzraudzību, pamatojoties uz pietiekamiem un atjauninātiem salīdzināmiem datiem no visām dalībvalstīm; uzsver, cik svarīga ir 2. pamatdarbība, 3. pamatdarbība, *Jean Monnet* programmas un programma "Apvāršnis Eiropa"; atzinīgi vērtē to, ka 2. pamatdarbībā lielāka uzmanība pievērsta "kopējām vērtībām, pilsoniskajai iesaistei un līdzdalībai" programmā *Erasmus+* 2021.–2027. gadam;
36. uzsver nepieciešamību vairāk ieguldīt tajā, kādā veidā tiek mācīts par Eiropas Savienību skolās un universitātēs, stiprinot pašreizējos tīklus un izstrādājot jaunas mācību programmas, kas pielāgotas šāda veida mācībām; aicina Eiropas lietās iesaistīt specializētas fakultātes, pētot un izvēršot labākās mācību metodes un instrumentus pilsoniskuma izglītības jomā, vienlaikus izmantojot pieejamos ES līdzekļus un resursus;
37. uzsver, ka pilsoniskuma izglītības saturs cieši jāsaista ar digitālo kompetenču mācīšanu un izglītību, lai ne tikai atbilstu digitālajām pārmaiņām, bet arī prastu izmantot digitālos medijus;
38. atgādina savu aicinājumu Komisijai un Komisijai un dalībvalstīm izstrādāt kopēju un ar līdzdalību saistītu izglītības pētniecību, jo īpaši izstrādāt ES mēroga salīdzināmu testēšanu pilsoniskuma izglītības jomā, tostarp par ES pilsonību, ar skaidri noteiktām pilnvarām un budžetu ES kompetences ietvaros; iesaka veikt īpašu Eiropas aptauju par iedzīvotāju vispārējām zināšanām par ES, paplašinot pašreizējās sērijas "Eiropas Savienības pilsonība un demokrātija" darbības jomu;

39. aicina Komisiju visās Erasmus+ un Eiropas Solidaritātes korpusa mobilitātes iniciatīvās iekļaut Eiropas pilsoniskuma izglītības apguves moduļus un Savienības un uzņēmējvalstu dabas, kultūras un jaukta veida mantojuma un vēsturisku piemiņas vietu apmeklējumu programmu, lai veicinātu starpkultūru un dialoga pieeju vēsturei, kā arī stiprinātu Eiropas vērtības un principus;
40. aicina Komisiju aktīvāk veicināt visu pilsoņu, tostarp pieaugušo, izglītošanu par pilsoniskumu un atspoguļot to attiecīgajās finansēšanas programmās, kā arī darba grupās; aicina Komisiju Eiropas prasmju programmas iniciatīvas sasaistīt ar pilsoniskajām kompetencēm un iekļaut digitālo pilsonību Eiropas digitālo prasmju sertifikāta izstrādē;
41. aicina izveidot Eiropas žetonus, kas tiktu piešķirti skolām un universitātēm, kas aktīvi veicina pilsoniskuma izglītību; aicina izveidot Eiropas apbalvojumu, atbalstot izglītotājus un vietējos dalībniekus, kas aktīvi veicina izglītošanu par Eiropu;
42. aicina Komisiju izvērtēt jaunas īpašas sadaļas ieviešanu programmā “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības”, lai veicinātu pilsoniskuma izglītību, piešķirot tam īpašus budžeta piešķirumus, un ar īpašiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus palielināt darbības un pasākumus, kas vērsti uz pilsoniskuma izglītību saskaņā programmā Erasmus+ un programmā “Apvārsnis Eiropa”; aicina Komisiju pilnībā izmantot 2022. gadu, kas ir Eiropas Jaunatnes gads, lai izstrādātu īpašas programmas un darbības Eiropas pilsoniskuma un identitātes stiprināšanai;
43. uzskata, ka ir svarīgi turpināt izplatīt pašreizējās iespējas ES līmenī PIA izglītības aprindās; uzskata, ka ir svarīgi sniegt pielāgotu atbalstu, lai atvieglotu piekļuvi programmām; aicina visās ES profesionālās izglītības un apmācības darbībās, sevišķi profesionālās izcilības centru darbībā, pievērst īpašu uzmanību pilsoniskajai izglītībai;
44. uzsver Eiropas vēstures nama nozīmi, lai īpaši studentiem un skolotājiem visos izglītības līmeņos veicinātu attīstību, konkrētas programmas, instrumentus un pasākumus, kas veido pārliecinošu stāstījumu par Eiropas integrāciju un tās pamatvērtībām; aicina Komisiju sadarboties ar Parlamentu, lai izvērtētu veidus, kā decentralizēt Eiropas vēstures namu, lai paplašinātu pieejamību, tostarp no dalībvalstīm un jo īpaši no izglītības kopienām, cita starpā uzlabojot sadarbību ar dalībvalstu kultūras iestādēm, ceļojošām izstādēm un pastāvīgu delegāciju tīklu;
45. aicina izstrādāt visaptverošu Eiropas pilsoniskās un pilsoniskuma izglītības stratēģiju, kā arī izveidot atbalsta platformas, lai veicinātu tās īstenošanu, īpašu uzmanību pievēršot ES kopējām demokrātijas vērtībām un principiem un pamattiesībām — piemēram, cilvēka cieņa, demokrātija, tiesiskums, cilvēktiesības, vienlīdzība, iecietība, cieņa pret daudzveidību un apziņas brīvība, lai uzlabotu pilsoņu izpratni par ES iestādēm, to kompetenču sadalījumu un lēmumu pieņemšanas procesu, kā arī ES politiku, vairojot izpratni par ES pilsoniskuma sniegtajām priekšrocībām, tiesībām un pienākumiem, padziļinot zināšanas par Eiropas integrācijas procesu, to, kā aktīvi piedalīties ES demokrātiskajos procesos un ES lēmumu pieņemšanā, un stiprinot kopējo piederības sajūtu;
46. mudina pilsoniskās sabiedrības organizācijas, iestādes, ekspertus un praktiķus, kas strādā pilsoniskās izglītības jomā, palielināt sadarbību un attīstīt sinerģiju, izmantojot atvērtus starptautiskus tīklus; uzsver nozīmi, kāda Eiropas pilsoniskuma izglītības

tīkliem ir bijusi, nodrošinot forumus un tiecoties piešķirt lielāku prioritāti pilsoniskuma izglītībai valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī; aicina turpināt šādu Eiropas tīklu institucionalizāciju, jo tie izstrādā un veicina pilsoniskuma izglītības iniciatīvas visā Savienībā un ārpus tās;

47. uzsver, ka stratēģijā jāiekļauj mūžizglītība un kopienas perspektīva, iesaistot ikdienējās, neformālās mācīšanās jomas, kā arī uzņēmumus un NVO, jo īpaši tās, kas saņem ES finansējumu, kam būtu tieši jāpalīdz uzlabot dalībnieku un to kopienu zināšanas par ES, kurās tie ir aktīvi;
48. uzskata, ka minētajā stratēģijā jāietver sinerģija ar attiecīgajām ES darbībām jaunatnes un ES politikas jomās, kas cīnās pret rasismu un ksenofobiju visās to izpausmēs, naidu pret LGBTIQ un diskrimināciju pret sievietēm un minoritātēm, izveidojot saikni ar ES antirasisma rīcības plānu, kā arī ar finansēšanas instrumentiem, piemēram, programmu "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība";
49. aicina integrēt pilsoniskuma izglītību visās attiecīgajās ES programmās un stiprināt to sinerģiju, lai palielinātu pilsoniskuma izglītības sistēmisko ietekmi, cita starpā ieviešot un nodrošinot ES pilsonības moduli, kas būtu jāuzskata par apmācības kursu pirms vai paralēli ES struktūrfondu finansētam projektam vai mobilitātes iespējām, izmantojot tādas programmas kā Erasmus+ vai Eiropas Solidaritātes korpus; uzskata, ka ES pilsoniskuma izglītības moduļa ieviešanai ir jāietver sertificēšana, izmantojot mikroapliecinājumus;
50. mudina Komisiju sarunu procesā ar kandidātvalstīm par dalību ES popularizēt mācīšanu par ES skolā;
51. uzsver nepieciešamību vairāk ieguldīt tajā, kādā veidā tiek mācīts par Eiropas Savienību skolās un universitātēs, izstrādājot jaunas mācību programmas formālajai un arodizglītībai; aicina Komisiju ierosināt ieteikumu, kas orientējoši aptvertu pamatzglītību, vidējo un augstāko izglītību, kā arī profesionālo izglītību un apmācību, mācību programmas par ES un globālo pilsonisko izglītību, ko varētu brīvprātīgi pieņemt dalībvalstis, pilnībā ievērojot Līguma noteikumus, jo īpaši LESD 165. pantu, kas izstrādāti kopā ar dalībvalstu ekspertiem, specializētām Eiropas lietu fakultātēm, skolotājiem, pedagogiem, studentiem un plašāku izglītības kopienu un papildināti ar veicināšanas pasākumiem to ieviešanai; uzskata, ka minētajai kopējai mācību paraugprogrammai būtu jāveicina labāka izpratne par Eiropas integrācijas vēsturi, organizāciju un ES iestāžu struktūru, Eiropas vēlēšanu un lēmumu pieņemšanas procesiem, tostarp veidiem, kā pilsoņi var iesaistīties ES demokrātiskajā dzīvē, apvienojot dažādas pedagoģiskās pieejas un metodes, tostarp teorētiskās zināšanas un uz projektiem balstītu mācīšanos, kas ir pielāgota izglītojamo vajadzībām;
52. aicina izveidot Komisiju pastiprināt savu darbību pilsoniskuma izglītības jomā, lai uzlabotu pilsoniskuma izglītības pieejamību un kvalitāti visās dalībvalstīs un atbalstītu pilsoniskuma izglītības Eiropas dimensijas attīstību visiem vecumiem; uzskata, ka pastāvīgā struktūrvienība būtu atbildīga par Eiropas līmeņa sinerģijas veidošanu pilsoniskuma izglītības jomā, šim nolūkam piešķirto ES resursu pārvaldību un koordināciju attiecībā uz kopīgām metodēm, praksi, instrumentiem un saturu; uzskata, ka tai arī vajadzētu būt atbildīgai par datu vākšanu un Savienības finansēto pilsoniskuma izglītības pasākumu ietekmes novērtēšanu, lai izplatītu un virzītu uz

priekšu veiksmīgākās darbības un lai Komisija, balstoties uz to, varētu ierosināt politiskas un leģislatīvas iniciatīvas šajā jomā; uzskata, ka ar to būtu jāatbalsta pilsoniskās izglītības apguves iespējas gan skolotājiem, gan pedagogiem un jāveicina starpvalstu apmaiņa;

53. uzskata, ka ir steidzami jāsāk darbs šajā virzienā, ieviešot priekšizpētes darbību, kas vērsta uz datu vākšanu, un novērtējot to, kāda ietekme ir pilsoniskuma izglītības darbībām, un šo darbu koordinētu īpašas nodaļas, kas strādā ar pilsoniskuma izglītības jautājumiem Komisijas Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorātā un Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūrā; uzskata, ka tā varētu būt iespēja palielināt atbalstu un koordināciju dalībvalstu pilsoniskuma izglītības pasākumiem un to īstenošanai, sniegt stratēģisku ievirzi valsts struktūru un pilsoniskuma izglītības mācību programmu izstrādei un noteikt obligātus kopējus standartus attiecībā uz pilsoniskuma saturu un metodiku un pilsonisko izglītību visā Savienībā; uzskata, ka, lai to panāktu, šajās struktūrās būtu jāiesaista dalībvalstis, Eiropas Parlaments, izglītojamie un plašāka mācībās iesaistīto kopiena;
54. atzinīgi vērtē Vēstnieku skolu programmu, kas palielina studentu izpratni par Eiropas parlamentāro demokrātiju un Eiropas vērtībām, kā arī iniciatīvu *Euroscola*, kas vidusskolēniem piedāvā praktisku un iespaidīgu pieredzi Eiropas Parlamenta sēžu zālē, sniedzot ilgtspējīgu pievienoto vērtību attiecībā uz individuālu pilsoniskās izglītības nodrošināšanu un aktīvu līdzdalību demokrātiskajā dzīvē; aicina ieviest sertificēšanu, kā arī dalībnieku — gan apmācāmo, gan mācībspēku — iegūto prasmju un kompetenču atzīšanu; uzskata, ka tā ir paraugprakse, kas būtu jāpilnveido, lai panāktu sistēmisku ietekmi visā Savienībā;
55. mudina visas dalībvalstis izstrādāt un ieviest savas brīvprātīgā darba sistēmas; aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt valstu sistēmu savstarpēju atzīšanu un palielināt Eiropas sadarbību pilsonisko dienestu un jauniešu brīvprātīgā darba jomā; mudina valstu brīvprātīgā darba shēmas un pilsoniskos dienestus uz abpusēja pamata izmantot Eiropas mobilitātes pieredzi;
56. aicina Komisiju un dalībvalstis attīstīt Eiropas pilsonisko mobilitāti jauniešiem paredzētā Eiropas Solidaritātes korpusa ietvaros, lai veicinātu patiesu Eiropas pilsonisko līdzdalību un pakalpojumus; ņemot vērā šo mērķi, aicina Komisiju un dalībvalstis būtiski palielināt Eiropas Solidaritātes korpusa resursus; uzsver, ka Eiropas standartiem brīvprātīgā darba jomā, piemēram, finansiālajam atbalstam, ko sniedz brīvprātīgajiem, apdrošināšanai, mācībām, apmācībai, iekļaušanai un principam, ka ar to netiek aizstātas darbavietas, ir jāsaglabājas jebkādā tālākā Eiropas Solidaritātes korpusa attīstībā; uzstāj, ka Eiropas Solidaritātes korpusa darbības var tikai papildināt, nevis aizstāt valstu brīvprātīgā darba shēmas vai sabiedriskos pakalpojumus;
57. uzskata, ka Ventotenes salai un tās manifestam ir bijusi izšķiroša nozīme Eiropas integrācijas vēsturē; uzsver, ka tā ir simboliska vieta, kas glabā atmiņas par Eiropas integrāciju un mūsu kopējo Eiropas vērtību aizsardzību; uzsver tās ieguldījumu Eiropas pilsoniskuma izglītības veicināšanā, jo īpaši aktīvi iesaistot jauniešus ikgadējā seminārā par Eiropas integrāciju, ko 1982. gadā pirmo reizi organizēja *Altiero Spinelli*; tāpat uzsver arī simbolisko nozīmi, kāda ir darbībām, lai atgūtu Sv. Stefāna salas cietumu, un tā potenciālu kļūt par centrālu vietu kultūras apmaiņai, sabiedriskiem pasākumiem, izstādēm un debatēm; tādēļ uzskata, ka tā ir vēsturisks Eiropas vērtību morālās un

intelektuālās uzbūves kapitāls;

58. aicina Komisiju un dalībvalstis vienlīdzīgi ieguldīt pilsoniskuma izglītības formālajās darbībās un neformālās pilsoniskuma izglītības atbalstīšanā, mācību programmās un ārpuskolas pasākumos, kā arī pastiprināt tās ES programmas, kas atbalsta izglītību un pilsoniskuma izglītību; aicina ANM un ES fondu finansētajās izglītības programmās iekļaut īpašus, ar pilsoniskuma izglītību saistītus mērķrādītājus; prasa piešķirt vairāk finanšu resursu Parlamenta darbībām, instrumentiem un darbībām, kas saistītas ar pilsoniskuma izglītības veicināšanu visās dalībvalstīs, jo īpaši *Euroscola*; aicina Komisiju apstiprināt Parlamenta ierosinātos izmēģinājuma projektus, kuru mērķis ir stiprināt pilsonisko izglītību; uzstāj, ka ir vajadzīgs īpašs budžets, lai visā ES izstrādātu salīdzināmus testus par zināšanām pilsonības jomā;
 59. uzskata, ka konference par Eiropas nākotni sniedz iespēju īstajā laikā rīkot daudzlīmeņu diskusijas par politikas attīstību izglītības, jaunatnes un kultūras jomā; aicina dalībvalstis un Komisiju ņemt vērā un tālāk virzīt konferences darba grupas izglītības, kultūras, jaunatnes un sporta jautājumos nobeiguma ziņojumus; tādēļ uzskata, ka izglītības jomā vai vismaz pilsoniskuma izglītībā ir jāievieš kopīga kompetence, bet šīs ES kompetences īstenošana nedrīkst liegt dalībvalstīm īstenot pašām savas kompetences;
 60. aicina Komisiju apsvērt iespēju atbalstīt Eiropas Savienības pieminēkļa izveidi katrā pašvaldībā dalībvalstīs, lai sniegtu iedzīvotājiem vizuālu Eiropas integrācijas simbolu;
 61. aicina dalībvalstis stiprināt centienus īstenot Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumu par neformālās un ikdienējās mācīšanās¹⁴ validēšanu, ņemot vērā to, cik daudz kompetenču, kas iegūtas, izmantojot šādus mācību veidus, ir piemērotas, savstarpēji papildinošas vai tieši būtiskas pilsoniskās kompetences attīstībai;
-
- ◦
62. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai, kā arī dalībvalstu valdībām un parlamentiem.

¹⁴ OV C 398, 22.12.2012., 1. lpp.

INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU ATBILDĪGAJĀ KOMITEJĀ

Pieņemšanas datums	15.3.2022
Galīgais balsojums	+: 23 -: 3 0: 2
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Asim Ademov, Ilana Cicurel, Gianantonio Da Re, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Romeo Franz, Alexis Georgoulis, Catherine Griset, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Ryszard Antoni Legutko, Predrag Fred Matić, Dace Melbārde, Victor Negrescu, Niklas Nienab, Marcos Ros Sempere, Monica Semedo, Andrey Slabakov, Massimiliano Smeriglio, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Theodoros Zagorakis, Milan Zver
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Alexander Bernhuber, Diana Riba i Giner

**ATBILDĪGĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA**

23	+
ECR	Dace Melbārde
PPE	Asim Ademov, Alexander Bernhuber, Tomasz Frankowski, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Theodoros Zagorakis
Renew	Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Irena Joveva, Monica Semedo
S&D	Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Petra Kammerevert, Predrag Fred Matić, Victor Negrescu, Marcos Ros Sempere, Massimiliano Smeriglio
The Left	Alexis Georgoulis, Niyazi Kizilyürek
Verts/ALE	Romeo Franz, Niklas Nienaß, Diana Riba i Giner

3	-
ECR	Ryszard Antoni Legutko, Andrey Slabakov
ID	Catherine Griset

2	0
ID	Gianantonio Da Re
PPE	Milan Zver

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas